

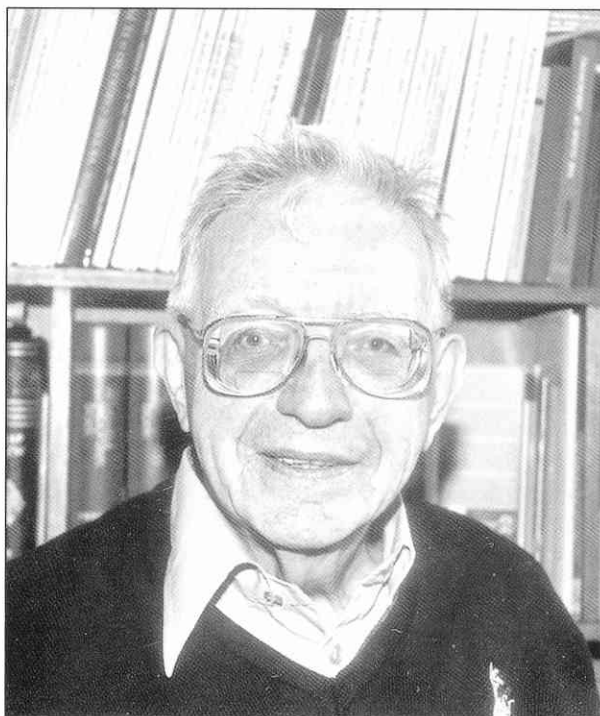
Heilige Bruno stichter van de kartuizerorde

In het kader van de kaskraker *'Into Great Silence'* over het leven van de kartuizers, wordt in deze bijdrage de figuur van de heilige Bruno belicht, stichter van deze orde, door kartuizerkenner Jan De Grauwe.

Bruno werd tussen 1024 en 1031 in Keulen geboren, waar zijn ouders niet onbekend waren. Op jonge leeftijd verliet hij zijn geboortestad om te gaan studeren in Reims. Vermoedelijk werd hij daar priester gewijd en omstreeks 1056 werd hij door de aartsbisschop van Reims tot domscholaster, dit is hoofd van de kathedraalschool, benoemd. Gedurende een periode van twintig jaar zou Bruno een schitterende reputatie opbouwen: de studenten stroomden naar de kathedraalschool van Reims om zijn lessen te volgen en vele afgestudeerden klommen op tot belangrijkste posten in de kerk.

De latere paus Urbanus II en de heilige Hugo van Grenoble waren studenten van Bruno.

Na het overlijden van de aartsbisschop op 4 juli 1067, begon het aartsbisdom Reims te lijden onder ernstige, vooral politieke, verwickelingen met een grote weerslag op de Kerk. Ene Manasses de Gournay kreeg met medeplichtigheid van Filips I, koning van Frankrijk, op simonistische wijze de bisschopszetel van Reims in handen. Het duurde niet lang vooraleer velen zich

Jan De Grauwe uit Destelbergen, de specialist in het kartuizerleven.

over Manasses beklagden bij de paus. Hoewel de nieuwe aartsbisschop uiteindelijk werd geschorst in 1077, wist deze, beschermd door de Franse koning, zijn post te behouden tot aan zijn onherroepelijke afzetting in 1080. De pauselijke legaat aarzelde niet om Bruno, die bekend geworden was door zijn inte-

griteit en zijn moreel gezag, voor te stellen als de meest geschikte kandidaat voor de bisschopszetel van Reims.

Tot ieders grote verrassing weigerde Bruno. Hij besloot zich terug te trekken uit het openbare leven en koos voor een monastieke roeping, een leven in eenzaamheid.

Met twee vrienden trok hij zuidwaarts naar de streek van Molesmes waar de heilige Robertus werkte aan de hervorming van de benedictijnenorde.

Bruno kon er echter niet lang blijven, want vele vrienden kwamen hem daar opzoeken en van zijn eenzaamheidsideaal kwam niet veel terecht.

Chartreuse

Daarom vertrok hij met zes nieuwe gezellen op zoek naar een grotere afzondering. In het voorjaar van 1084 kwam hij met zijn gezellen aan te Grenoble.

Bruno's vriend en oud-student Hugo, die er bisschop was, hielp hen bij het zoeken naar een geschikte plaats om een kluzenaarsbestaan te leiden.

Die plaats was een woestijn in de bergen, Chartreuse geheten, een onbewoond gebied. De bisschop leidde Bruno en zijn vrienden er zelf naartoe en deze vonden die plek met een geschikt.

Een kapel, nu nog gekend als de Notre Dame de Casalibus, geeft nog steeds de plaats aan waar Bruno startte.

In de eerste maanden van 1090 bereikte een bode de kleine gemeenschap in Chartreuse met een brief van paus Urbanus II, oud-student van Bruno.

De paus riep Bruno op om hem bij te staan als raadgever. In Rome was de toestand immers zeer verward. Bruno gehoorzaamde aan de paus, maar zijn gezellen dreigden ermee het nieuwe experiment in de Chartreuse niet verder te zetten zonder Bruno. Tenslotte slaagde Bruno erin zijn vrienden te overtuigen hun levensvorm te hernemen onder leiding van Landuinus, een van de eerste gezellen van Bruno.

Kerk bedreigd

Het was een moeilijke periode voor de kerk: dreiging van schisma's in Italië en Duitsland en dreiging van de islam in het oosten. De paus moest in juli 1090 Rome verlaten en vestigde zich in Zuid-Italië. Hij slaagde erin de toestand van de kerk te stabiliseren vooral dankzij de wijze raad van Bruno.

Deze verlangde echter opnieuw naar het leven in de woestijn en ging daarom niet in op het verzoek van de paus aartsbisschop van Reggio te worden. De paus zag uiteindelijk in dat Bruno zijn leven als kluzenaar wilde verderzetten en liet hem toe het pauselijk hof te verlaten. Samen met enkele volgelingen stichtte Bruno een ermitage in Calabrië einde 1091 of begin 1092.

Grote goedheid

De Normandische graaf schonk hiervoor terreinen in de woeste streek van La Torre. Iets ouder dan 70 jaar en 17 jaar na de stichting van de eerste kluzengroep in de Chartreuse, overleed Bruno op 6 oktober 1101. Hij werd begraven op het kerkhof van zijn jongste stichting. Als er een belangrijke persoonlijkheid was gestorven, was het de gewoonte een bode af te vaardigen naar de kerken en kloosters waar men hem had gekend, om kennis te geven van zijn dood en om gebeden te vragen. Kennissen van de overledene schreven op een rol, die deze bode droeg, zijn verdiensten op. Zo gebeurde het ook met Bruno: er bestaan 168 dergelijke getuigenissen, opgesteld door zijn vrienden doorheen Italië, Frankrijk tot zelfs in het huidige België. Uit al deze teksten blijken vooral de grote goedheid van Bruno en zijn zin voor evenwicht.

Het zou duren tot 1514 eer de kartuizers paus Leo X verzochten om een feestdag voor Bruno toe te staan aan de orde. Een eeuw later, op 17 februari 1623, stond paus Gregorius XV de verering van Bruno toe voor de hele Kerk.

De feestdag van Bruno wordt jaarlijks gevierd op 6 oktober.

Bruno in doodstrijd

De buste van de H. Bruno die hier afgebeeld staat draagt de naam 'St. Bruno agonisant'. Het is een terracottabeeldje van 14 cm hoog en 10 cm breed. Op de zijkanten staan volgende teksten: '1er Avril 1890', 'Reconnaissance'. Onderaan op de sokkel lezen we: 'Frère Charles', 'Grande Chartreuse', 'Souvenir', 'St. Bruno Agonisant'. Heel vermoedelijk is een relikwie in de sokkel ingewerkt en afgesloten met zwarte lijm.

Het is een kopie van een beeldje dat voorheen in de 'Dodenkapel' van de Grande Chartreuse stond en het werk was van een beeldhouwer uit de 18de eeuw, Elme Gois. De trekken van Bruno op het beeldje zijn zeer levendig weergegeven en doen echt denken aan een stervende Bruno. De 'Frère Charles' die het maakte is Dom Charles-Marie de Broglie, zoon van de prins Auguste en van Pauline de Vidart. Hij werd geboren op 18 maart 1854 te Parijs in het huidige 7de arrondissement. Hij was cavalerieofficier toen hij intrad op 24 maart 1879 in de Grande Chartreuse. Hij legde zijn plechtige professie af op 29 maart 1884 en werd priester gewijd op 25 juli van hetzelfde jaar. Na bijna 2 jaar 'sacrista' (koster) geweest te zijn in de kartuis van Valbonne, keerde hij terug naar zijn huis van professie waar hij definitief (raadgever) van het generaal kapittel van 1901 werd. Bij de uitdrijving van de monniken uit de Grande Chartreuse in april 1903 ging hij eerst naar het refugiehuis van Monte Oliveto en vervolgens naar Lucca waar de communiteit van de Grande Chartreuse zich vestigde. Hij was in 1904 opnieuw definitief van het generaal kapittel en werd op 13 juni 1905 scriba van de Révérend Père, dit is secretaris van de algemene overste van de orde. Op het generaal kapittel van 1912 werd hij benoemd tot algemeen procurator van de orde bij de Heilige Stoel. Hij verbleef in Rome tot aan zijn dood op 8 juli 1916. Zijn functies bewijzen dat hij een zeer geacht persoon was in de orde.

In 1890 was hij dus een gewone monnik in de Grande Chartreuse waar hij het beeldje van Bruno door Gois leerde kennen. Het was zijn inspiratiebron voor zijn terracottabeeldje dat hij in zijn cel boetseerde tijdens zijn vrije uren, gewijd aan ontspanning of lichte handarbeid. Het is een prachtig eerbetoon van een eenvoudige monnik aan zijn geestelijke vader, de heilige Bruno.

Jan De Grauwe

Jan De Grauwe verduidelijkt de levenswijze van de kartuizer

Geroepen: Het Westers christendom bracht de benedictijnen voort die leven in gemeenschap. De kartuizers zijn vooral schatplichtig aan het Oosterse kluizenaarsleven waarvan de beoefenaars ook in groepjes leefden. Hoe is het idee gegroeid om dergelijke kloostervorm in West-Europa te introduceren?

Jan De Grauwe: De gemeenschapsvorm is typisch voor het cenobietenleven van Benedictus dat ontstond in de zesde eeuw. Die levensstijl heeft zich verbreid tot in Ierland en van Ierland is die tot in onze streken gekomen. Dat cenobitisch of gemeenschappelijk leven van monniken was ook al begonnen in het Oosten. De kluizenaars van het Oosten, denken wij maar aan Antonius-Abt, gingen als eenzaam of eremiet leven maar kregen na een tijdje mensen rond zich die hun voorbeeld wilden navolgen. Op de duur ontstonden er kloosters met monniken die geen eremieten meer waren maar cenobieten.

In West-Europa komt er in de elfde eeuw een reactie op de tiende eeuw die de geschiedenis inging als de ijzeren eeuw met al zijn negatieve aspecten voor de Kerk. Denken we hierbij aan de verkoop van kerkelijke ambten en de gezagscrisis in de kloosters en in de hele kerkelijke organisatie waar de adel het voor het zeggen had. Hierop kwam als reactie de kloosterhervorming van Cluny die de Kerk wilde losmaken van de wereldlijke macht.

Het is in die periode dat Bruno van Keulen er toe kwam een monnikengemeenschap op te richten waarvan de monniken in celhuisjes alleen leefden en drie keer per dag samenkwamen in de kerk om te bidden tijdens het nachtofficie, de eucharistieviering en de vespers. Deze levensvorm heeft tot vandaag standgehouden zonder weinig wijzigingen.

G.: Hoe ziet de dagorde van de kartuizers er uit? De regisseur Gröning zei hierover

in een interview dat die erg gecompliceerd is.

J.D.G.: Dat klopt. Ik sta daar ook van te kijken De monniken gaan om acht uur 's avonds naar bed, staan om middernacht weer op voor het nachtofficie in de kerk en gaan dan weer naar hun cel waar ze het officie van Onze-Lieve-Vrouw bidden. Daarna slapen ze nog eens drie uur. Om zeven uur in de ochtend is er opnieuw gebed en vieren ze gemeenschappelijk de eucharistie in de kerk. Daarna hebben ze een kort moment voor zichzelf. Vervolgens is het weer tijd om te bidden en te werken. Om twaalf uur is er opnieuw tijd voor gebed en nadien wordt er in de cel gegeten zonder enig contact met de anderen. 's Namiddags wordt er gewerkt in de tuin of is er tijd voor lezen en studeren. Dan trekken ze naar de kerk voor de vespers, bidden in de cel en het is alweer acht uur, tijd om te gaan slapen.

Er wordt in principe gezwegen en de monniken communiceren met briefjes. Enkel het hoogstnodige wordt uitgesproken.

Op zondag eten ze samen in de refter en in de namiddag is er tijd voor ontspanning. Op het programma staat meestal een wandeling van om en bij de vier uur. Twee keer per jaar trekken ze er voor een hele dag op uit en picknicken onderweg. Het zijn al die situaties die Gröning op unieke wijze in beeld brengt. Een telkens terugkerend item in de film zijn de close-ups van de gezichten van elk van de monniken, die zwiingend een paar seconden in de camera kijken. Mij spreekt dat erg aan omdat ik de meesten onder hen ken. Ik ging al drie keer naar de film kijken. De enige scène waarin gesproken wordt, is een monoloog van een hoogbejaarde monnik die blind is. Met een indrukwekkend godsvertrouwen zegt hij geen angst te hebben voor de dood en ook niet verbitterd te zijn over zijn blindheid maar dat hij God juist hiervoor dankt. Enkel de Gregoriaanse gezangen die a capella gezongen worden, vormen in de film even zoveel orgelpunten.

pdc